

Т. В. Вронська (Київ)

Міжнародна наукова конференція «Україна у другій світовій війні»

У ряді заходів, присвячених 50-й річниці Перемоги, неабияке місце посідала Міжнародна наукова конференція «Україна у другій світовій війні» (27 — 28 квітня 1995 р.), організована зусиллями відділу історії України періоду другої світової війни Інституту історії України. Конференція проводилася на виконання розпорядження Президента України Л. Кучми «Про програму заходів щодо проведення святкування 50-ї річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні».

Напередодні, 18 — 19 квітня, співробітники названого відділу взяли активну участь в іншій Міжнародній науковій конференції — «Уроки другої світової війни та значення Перемоги над фашизмом».

Її організатори запросили до Москви авторитетних науковців, журналістів, письменників, відомих політологів, представників громадськості, викладачів вузів, військовослужбовців, воєначальників. Серед запрошених були і ветерани війни — за фахом науковці, які досліджують проблеми минулої війни. З доповіддю на конференції виступив голова Ради Міністрів РФ В. Ч о р н о м и р д і н, який відзначив роль України у перемозі над нацистською Німеччиною.

Широко ця тема була представлена на згаданій конференції у Києві. Вступним словом її відкрив директор Інституту історії України НАН України, акад. НАН України В. А. С м о л і й. Привітавши присутніх, він у своєму невеликому, але змістовному виступі закликав їх давати подіям того часу виважені й неупереджені оцінки, уникати помилок минулого, більше дискутувати й шукати істину.

Привітання Президента України Л. Кучми учасникам конференції зачитав зав. відділом науки Адміністрації Президента О. І. В о л к о в. У привітанні, зокрема, наголошувалося на необхідності об'єктивного вивчення періоду 1941 — 1945 рр., великому значенні подій того часу для сучасного суспільства.

Начальник Головного управління виховної роботи Міністерства оборони України генерал-майор В. С. С и т н и к закликав учених, політологів до неупередженого висвітлення історії війни. «Написано багато, — наголосив, зокрема, він, — але сказано не всю правду, особливо щодо передвоєнної історії. Історія підготовки війни, репресії серед військових кадрів потребують додаткового дослідження. Забуто діяльність багатьох військових командирів».

З ґрунтовною доповіддю на конференції виступив зав. відділом історії України періоду другої світової війни Інституту історії України НАН України, д-р іст. наук, проф. М. В. К о в а л ь. Як фахівець з багаторічним стажем дослідницької роботи, він, як багато інших науковців, свого часу зазнав і зазнає нині тиску з боку колишніх «диригентів» наукою, шукачів крамолі, оскільки насмілювався думати і писати, не догоджаючи іншим, уникати впливу політичних партій і течій. Доповідач зважено й лаконічно виклав свою точку зору з проблеми «Друга світова війна в історичній долі України».

До важливої теми увічнення подвигу народу в роки Великої Вітчизняної війни у пам'ятниках звернувся ветеран війни, зав. відділом Інституту історії України НАН України, акад. НАН України П. Т. Т р о н ь к о. Не приховуючи гніву і обурення, говорив Петро Тимофійович про факти наруги над

могилами воїнів. Про нову експозицію Українського державного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 — 1945 рр. розповів директор цього меморіального комплексу **О. С. А р т ь о м о в**.

Цікавим за змістом і коректним за формою можна назвати виступ відомого політолога, оглядача радіо «Свобода» **В. Д. М а л и н к о в и ч а**. З першої до останньої хвилини доповідач утримував увагу залу. І це, мабуть, не лише тому, що Малинкович має неабиякий хист оратора. Він виступив з доповіддю «Вплив подій другої світової війни на сучасну геополітику України», наголосивши в ній на необхідності диференційованого підходу до оцінки дій ООН і УПА в роки війни. Доповідач також загострив увагу на ставленні сучасного суспільства до проявів неофашизму. Позичії УНА — УНСО, вважає він, близькі до ідеології фашизму, а «Державну самостійність» назвав фашистською організацією.

Багато виступів було присвячено проблемам ролі України у війні, урокам і наслідкам війни. Всі доповідачі прагнули висвітлювати їх з позицій історичної правди. Кожен аргументовано відстоював свою точку зору. Перебуваючи іноді на полярно протилежних позиціях, науковці були єдині в одному — конче необхідно донести до нащадків правду, висвітлити болючі проблеми тих років. Цікавими, насиченими новими фактами й висновками були виступи зав. кафедрою Криворізького технічного університету, канд. іст. наук, доц. **В. В. С т е ц к е в и ч а**, голов. наук. співроб. Інституту національних відносин і політології НАН України, чл.-кор. НАН України **В. І. Ю р ч у к а**, зав. кафедрою Вінницького державного педагогічного інституту, канд. іст. наук **О. О. З а р у б і н с ь к о г о**, начальника кафедри Науково-дослідного методичного центру Збройних Сил України, полковника, канд. іст. наук, доц. **М. П. М і р о ш н и ч е н к а**, доц. Житомирського педагогічного інституту ім. І. Франка, канд. іст. наук **Ф. А. П е т л я к а**, викладача Академії Збройних Сил України, полковника, канд. філос. наук **В. Г. І в а н о в а**.

Як завжди емоційним і цікавим був виступ на конференції голов. наук. співроб. Національного інституту стратегічних досліджень, д-ра іст. наук, ветерана війни **Ю. В. Ш и л о в ц е в а** «Україна у Великій Вітчизняній війні: проблема історичної правди». Це зумовлено не лише твердими переконаннями доповідача, який завжди аргументовано відстоює свої позиції, а й самою темою виступу. «Правда про війну ще не написана, й велика відповідальність лягає на тих, хто пише про неї» — ці тези були головними у доповіді **Ю. В. Шиловцева**.

Ряд доповідачів порушили проблему участі українського народу у війні. Це — і національний фактор, і демографічні втрати, і участь окремих верств населення у бойових діях, і роль церкви у війні та багато інших питань. Так, ветеран війни, голова Київської ради ветеранів, генерал-майор запасу **В. В. Л о д я н и й** порушив питання внеску органів держбезпеки у справу Перемоги, голова Всеукраїнської секції жінок-фронтовичок, канд. іст. наук **Є. В. С а ф о н о в а** — участі жінок у війні. Демографічних проблем, втрат українського народу у війні торкалися директор Національного інституту стратегічних досліджень, чл.-кор. НАН України **С. І. П и р о ж к о в**, ст. наук. співроб. Інституту економіки НАН України, канд. іст. наук **А. Л. П е р к о в с ь к и й**, викладач Академії Збройних Сил України, д-р іст. наук **І. Т. М у к о в с ь к и й**, наук. співроб. Інституту історії України, канд. іст. наук **В. А. Г р и н е в и ч**, наук. співроб. Інституту історії України, канд. іст. наук **О. Є. Л и с е н к о**, пров. наук. співроб. цього ж інституту, д-р іст. наук **Є. М. С к л я р е н к о**. У своїх повідомленнях вони порушили різні аспекти участі українського народу у Великій Вітчизняній війні.

Народна боротьба в тилу ворога, бойова взаємодія партизанів України з регулярною армією були лейтмотивом доповідей голов. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ, чл.-кор. НАН України **В. І. К л о к о в а** та ст. наук. співроб., канд. іст. наук **Н. М. Р у д е н к о**.

Деяких міжнародних аспектів торкнувся в своєму повідомленні керівник Центру міжнародних досліджень Київського міжнародного гуманітарного університету, акад. НАН України А. М. Ш л е п а к о в. Про молдавсько-українські зв'язки доповіла пров. наук. співроб. Інституту національних меншин Академії наук Молдови, д-р іст. наук, проф. Л. Є. Р е п і д а. Ст. наук. співроб. Інституту історії Академії наук Білорусі, канд. іст. наук В. І. К у з ь м е н к о, мол. наук. співроб. Інституту національних відносин і політології НАНУ А. Ю. П о д о л ь с ь к и й, ст. наук. співроб., канд. іст. наук з Інституту історії України НАН України О. В. Б у ц ь к о також виступили з цікавими повідомленнями з проблем міжнаціональних відносин у роки війни.

Перебудова господарства України, окремих його галузей у роки війни стали об'єктом уваги ст. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ, канд. іст. наук Л. В. К о н д р а т е н к о, аспірантів Інституту історії України НАНУ Л. М. Х о й н а ц ь к о і та Українського державного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова І. Г. В е т р о в а. Про господарську номенклатуру в 1941 — 1945 рр. доповіла ст. наук. співроб. Інституту історії України НАНУ, канд. іст. наук Т. С. П е р ш и н а.

Голова правління Українського фонду миру письменник Ю. Д. Б е д з и к привернув увагу присутніх до такої важливої, але й досі, на його думку, маловисвітленої теми, як «Цивільне населення України у боротьбі з фашизмом».

Завершилася робота конференції обговоренням доповідей та повідомлень. Полемічна атмосфера, що панувала у залі, була наочним свідченням різноманіття думок, яке існує в суспільстві. Це викликано не лише ювілеєм, а й інтересом до періоду Великої Вітчизняної війни. Учасники конференції послушали своїх колег, обмінялися думками, поставили запитання своїм опонентам. Нові факти, цифри, вперше проголошені з трибуни конференції, сприятимуть підвищенню наукового рівня всієї історичної науки. Готується видання матеріалів конференції.

Н. В. Шевченко (Миколаїв)

Заснування Українського товариства з вивчення XVIII ст.

2 лютого 1994 р. в Інституті історії України НАН України відбулися Установчі збори Українського товариства з вивчення XVIII ст., що є національним товариством у складі Міжнародного товариства дослідників XVIII ст. На зборах був затверджений його Статут, обрані бюро і президент — директор Інституту історії України НАН України, академік НАН України С м о л і й В. А. До складу бюро увійшли: член-кор. НАН України Н а л і в а й к о Д. С. (заступник президента); докт. філос. наук, професор Н і ч и к В. М., докт. мистецтвозн., професор К о р н і й Л. П., канд. іст. наук Ш е в ч е н к о Н. В. (секретар).

Українське товариство з вивчення XVIII ст. (УТВВС) ставить своїм завданням організацію, розвиток і координацію досліджень, що мають відношення до культурної спадщини XVIII ст., в усіх її аспектах і всіх галузях знання (історія, філософія, ідеологія, релігія, лінгвістика, літературознавство, природничі і точні науки, мистецтвознавство, юриспруденція тощо), насамперед, в Україні. Товариство не займається комерцією чи політикою.